

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ЖИВКО МАКСИМ АНДРІЙОВИЧ

УДК 330.341; 332.142.4; 327.39(4); 339.92(043.2)

**НОВА ЕКОНОМІКА У РОЗВИТКУ ПОТЕНЦІАЛУ ЄВРОПЕЙСЬКИХ
ЦИВІЛІЗАЦІЙНО-ІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ**

Спеціальність 08.00.02 – світове господарство
і міжнародні економічні відносини

АВТОРЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

ТЕРНОПІЛЬ – 2019

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана на кафедрі міжнародної економіки Тернопільського національного економічного університету Міністерства освіти і науки України.

Науковий керівник: доктор економічних наук, професор
Куриляк Віталіна Євгенівна,
Тернопільський національний економічний
університет, завідувач кафедри міжнародної
економіки

Офіційні опоненти: доктор економічних наук, професор
Чужиков Віктор Іванович,
ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»,
проректор з науково-педагогічної роботи та
міжнародних зв'язків

кандидат економічних наук, доцент
Чала Вероніка Сергіївна,
ДВНЗ «Придніпровська державна академія
будівництва та архітектури»,
доцент кафедри міжнародної економіки

Захист відбудеться 16 травня 2019 року о 14⁰⁰ годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 58.082.01 у Тернопільському національному економічному університеті за адресою: 46009 м. Тернопіль, вул. Львівська, 11а, зал засідань.

З дисертацією можна ознайомитися у бібліотеці Тернопільського національного економічного університету за адресою: 46009 м. Тернопіль, вул. Бережанська, 4.

Автореферат розіслано 16 квітня 2019 р.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради,
доктор економічних наук, професор

Т. О. Кізіма

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Становлення нового технологічного укладу на базі досягнень науково-технічного прогресу неможливе без урахування сучасних соціально-економічних та політичних реалій і зростаючих викликів. Нова економіка передбачає впровадження інновацій та зростання обсягів виробництва високотехнологічної й наукомісткої продукції з високою доданою вартістю, модернізацію традиційних і розвиток нових галузей промисловості, дає можливості для переорієнтації від сировинної моделі на підвищення конкурентоспроможності за умови прийняття інноваційних рішень.

В умовах розширення і поглиблення глобалізації світового господарства й поширення елементів нової економіки формується новий світовий економічний порядок, який є викликом щодо участі у процесі сталого розвитку і посилення конкурентоспроможності на світовій арені. Європейська цивілізація має особливі характеристики і відповідно достатній потенціал для трансформації. З середини 1990-х рр. ЄС вступив у новий етап постіндустріального розвитку, який характеризується пришвидшенням темпів розвитку нових і «високих» технологій, наукоємних виробництв, вдосконаленням промислової структури і галузей, які виробляють промислове устаткування, а це, відповідно, має вплив на економіку тих країн, які інтегровані певним чином у європейський простір.

Теоретичним і методологічним підґрунтями дослідження проблем глобального розвитку та формування інформаційного суспільства й нової економіки є праці провідних зарубіжних науковців: Р. Барро, Д. Белла, Ж. Бодрійяра, Р. Вайбера, В. Вільямса, Дж. Вомака, Е. Гідденса, П. Друкера, М. Кастельса, К. Келлі, Дж. Кендріка, Ф. Махлупа, Й. Масуди, Ф. Найта, А. Неклесса, А. Нормана, Р. Патюреля, М. Пората, М. Портера, М. Райсса, Й. Рюегг-Штюрма, Д. Тапскотта, О. Тоффлера, А. Турена, Ф. Фукуями, П. Хіманена, Дж. Ходжсона.

У продовж останніх років низка досліджень започаткована і виконана українськими науковцями, які фундаментально вивчають питання розвитку європейської цивілізації в аспектах формування нової економіки. Це наукові праці Ю. Бажала, В. Базилевича, І. Беседіна, А. Гальчинського, В. Геєця, Н. Гражевської, Г. Задорожньої, І. Зварич, Р. Зварича, І. Івашук, В. Іноземцева, Ю. Козака, І. Козак, В. Козюка, Л. Колінець, Б. Княк, В. Куриляк, Н. Кравчук, А. Крисоватого, Д. Лук'яненка, А. Мазаракі, Ю. Макогона, Г. Монастирського, П. Єщенка, Є. Савельєва, С. Сіденко, В. Сіденка, О. Сохацької, А. Рибчука, Ю. Пахомова, А. Поручника, В. Осецького, А. Філіпенка, В. Чалої, В. Чужикова, А. Чухна, О. Швиданенка, С. Юрія та ін.

Водночас, визначаючи вагомий внесок зазначених науковців у вирішення окресленої проблематики, змушені констатувати, що недостатньо дослідженим залишається питання впливу науково-технічного прогресу та інновацій, нових технологій на розвиток європейських цивілізаційно-інтеграційних процесів. Для України, як європейської країни, ця проблематика є актуальною, оскільки нові виклики зумовлюють потребу у подальших дослідженнях, адже наша держава володіє недостатнім потенціалом для модернізації структури виробництва і економічного зростання, проте визначає завдання пришвидшення розвитку нових і «високих» технологій. Означені аспекти зумовили вибір теми дослідження, його мету та завдання.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертація є складовою науково-дослідних робіт Тернопільського національного економічного університету, зокрема: «Теоретико-методологічні основи і практичні підходи формування нового світового економічного порядку та забезпечення національних інтересів України» (державний реєстраційний номер 0111U001038)», де автором теоретично обґрунтовано вплив нової економіки на національні інтереси України; «Бенчмаркінг процесів регіонального розвитку Польщі, Словаччини, Болгарії та України» (державний реєстраційний номер 0115U002336), в межах якої автором виокремлено інфраструктурні передумови розвитку нової економіки в країнах Східної Європи та вироблено рекомендації щодо її формування в Україні; «Стратегія розвитку будівельної компанії в умовах євроінтеграції» (державний реєстраційний номер 0117U003879), де автором сформовано стратегічні вектори будівельної компанії в процесі європейської інтеграції; «Побудова моделі «розумної» громади на засадах екологістики» (державний реєстраційний номер 0118U002268), де автором запропоновано дорожню карту побудови «розумної» громади в умовах розвитку нової економіки; «Формування механізму сталого розвитку міського транспорту на засадах концепції «розумного» міста та муніципальної екологістики» (державний реєстраційний номер 0117U003871), в межах якої автором окреслено основні імперативи побудови «розумних» громад та їхній вплив на формування нової економіки.

Мета і завдання дослідження. Метою дисертаційної роботи є теоретико-методичне обґрунтування впливу нової економіки на розвиток потенціалу європейських цивілізаційно-інтеграційних процесів та розробка напрямів її формування в Україні у контексті євроінтеграційних прагнень України.

Для досягнення визначеної мети окреслені та вирішені такі завдання:

- обґрунтувати теоретико-концептуальну платформу нової економіки в контексті забезпечення її розвитку для окреслення основної структурної детермінованості світового господарства;
- розкрити кроскультурний потенціал цивілізаційно-інтеграційних процесів як підґрунтя глобалізації для оцінки передумов розвитку економік європейських країн;
- окреслити зв'язки між європейською цивілізацією та ідентифікувати загальнометодичні засади дослідження її структурних компонентів для вироблення комплексної оцінки нової економіки;
- запропонувати теоретико-емпіричний підхід до оцінювання нової економіки, для вимірювання цінностей індивідуального та культурного рівнів;
- проаналізувати кроскультурні характеристики із глобальними показниками ефективності розвитку нової економіки у структурі європейської цивілізації, для визначення раціональності домінування цінностей;
- здійснити індексне оцінювання структурних детермінант розвитку нової економіки в межах європейської цивілізації для вироблення на цій основі практичних рекомендацій її становлення в Україні;
- виявити ресурсне забезпечення реалізації потенціалу європейської цивілізації на основі нової економіки для формування передумов її розвитку;
- визначити технологічні орієнтири нової економіки європейської цивілізації для виявлення інтеграційних можливостей України;

– розробити напрями розвитку нової економіки в Україні відповідно до євроінтеграційних прагнень.

Об’єктом дослідження є процеси становлення та розвитку нової економіки.

Предметом дослідження є теоретико-методичні та прикладні аспекти формування і становлення нової економіки в умовах розвитку потенціалу європейських цивілізаційно-інтеграційних процесів.

Методи дослідження. Методичною основою дослідження є теоретичні напрацювання світової економічної думки та теорій міжнародної економіки. Для досягнення мети і реалізації визначених завдань застосовано такі загальнонаукові та спеціальні методи дослідження: наукової абстракції (для формування концептуальної платформи нової економіки); загальнонаукові: дедукції та індукції (при дослідженні соціокультурного потенціалу цивілізаційно-інтеграційних процесів); узагальнення (при виокремленні ролі нової економіки у розвитку європейських цивілізаційно-інтеграційних процесів); системного аналізу та синтезу (при обґрунтуванні методичних засад нової економіки); статистичні та економіко-математичні, зокрема кореляційно-регресійний аналіз, індексна методика та коефіцієнт кореляції рангу Спірмена (при аналізі міжнародних показників ефективності, ментальних характеристик і структурних детермінант нової економіки європейської цивілізації); систематизації (при виокремленні технологічних орієнтирів нової економіки); аналогії (при розробленні напрямів подолання асиметричності у розвитку нової економіки); узагальнення (при обґрунтуванні стратегічних векторів трансформації моделі нової економіки та формулюванні висновків). Обробку результатів статистичних розрахунків та економіко-математичного моделювання здійснено за допомогою програм «Microsoft Excel 16» та «STATISTICA 10».

Інформаційною базою дослідження є офіційні публікації і статистичні матеріали Американської торгової палати, Американського фонду інформаційних технологій та інновацій, Організації Об’єднаних Націй, Світового банку, Міжнародного валютного фонду, Організації економічного і соціального розвитку, Світової організації торгівлі, Фонду економічних досліджень «Нова економіка», Фонду «Центр розвитку інформаційного суспільства», Європейської організації «EU Network of Excellence KnowledgeWeb», Державної служби статистики України, міжнародних консалтингових агентств.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в обґрунтуванні теоретико-методичних засад нової економіки, виявленні основних її закономірностей і технологічних орієнтирів у розвитку європейського потенціалу та виробленні пропозицій щодо стратегічних векторів трансформації функціональної моделі нової економіки в Україні.

Нові наукові положення, одержані особисто автором, полягають у такому:
вперше:

– сформульовано базові положення функціональної моделі нової економіки, синергійний ефект від реалізації якої досягається за рахунок синтезу основних передумов виникнення нової економіки та чинників розвитку, що дало змогу розглядати нову економіку як результат загального розвитку інформаційно-комунікаційних технологій, посилення глобального характеру динамічного поширення інформації та нових знань, зміни характеру людської діяльності й типів

ресурсів, які формуються під впливом нового технологічного укладу й реалізації соціально-економічного потенціалу інтегрованих країн через призму кроскультурної неоднорідності європейської цивілізації;

удосконалено:

– понятійно-термінологічний апарат дослідження, зокрема трактування нової економіки як процесу, основою якого є синергія знань та інформації, науково-дослідних і дослідно-конструкторських робіт, зв'язку університетів та виробництва, інновацій і модернізації, що через сталі економічне зростання формують e-government та e-commerce, розвивають потенціал інтеграційних процесів відповідно до кроскультурних особливостей європейської цивілізації. Такий підхід, на відміну від усталених визначень, дає змогу розглядати нову економіку із позицій міждисциплінарності функціональних особливостей і структурних передумов сучасних трансформацій світового господарства;

– теоретичні підходи до вимірювання цінностей у цивілізаційній площині з точки зору індивідуального та культурного рівнів, зокрема встановлено рівень впливу чинників потенціалу нової економіки у глобальному середовищі; визначено шкалу раціональності домінування цінностей у цивілізаційно-інтеграційній площині; проведено факторний аналіз цінностей, отримано їхні виміри та напрацьовано шість класів визначень трактування культури. Ці підходи, на відміну від існуючих, дали змогу врахувати кроскультурні чинники при формуванні нової економіки;

– концептуальні підходи до трактування поняття «цивілізація» згідно із класифікацією світових цивілізаційних шкіл, в результаті чого виокремлено важливі риси нової економіки європейських країн; подано візуалізацію європейської цивілізації у регіональному розрізі; встановлено цілі та принципи державної політики у сфері науки та проведено типологію моделей науково-інноваційного розвитку країн, що, на відміну від існуючих підходів, дало змогу виокремити передумови розвитку нової економіки у країнах європейської цивілізації;

набули подальшого розвитку:

– етапи становлення нової економіки європейської цивілізації, що детермінують формування законодавчої та інституційної бази на основі знань, інновацій і технологій, враховуючи вплив кроскультурних характеристик, що дало змогу окреслити особливості формування потенціалу, здатного до продукування інновацій, з урахуванням домінантних тенденцій нової економіки на кожному з етапів;

– концептуально-теоретичні положення нової економіки європейської цивілізації, що дало змогу виокремити як традиційні детермінанти економічного розвитку (географічні, ресурсні, технологічні, людські, інституційні чинники), так і нові (соціокультурні особливості населення і соціокультурне розмаїття країн, імплементація реформ у багатонаціональних країнах, асиметрії у рівнях розвитку територій європейської цивілізації), що сприятиме поглибленню процесу формування нової економіки у країнах Європи;

– стратегічні вектори трансформації моделі нової економіки, що визначають цінності та поведінкові установки людей і впливають на соціально-економічні процеси на мікро-, мезо і макрорівнях під впливом соціокультурних факторів, що дало змогу виявити основні тенденції для підтримки інноваційного економічного розвитку та інноваційного курсу, що впливає на міжнародну

конкурентоспроможність, а також об'єктивні труднощі на шляху формування цілісної європейської цивілізаційної інноваційної системи, що дасть змогу сформуванню сприятливих кроскультурних особливостей розвитку нової економіки.

Практичне значення одержаних результатів дослідження. Основні результати дослідження є важливими для поглиблення існуючих уявлень про нову економіку з урахуванням специфіки європейської цивілізації.

Викладені у дисертації положення та рекомендації мають прикладний характер і впроваджені на загальнодержавному та регіональному рівнях. Пропозиції щодо нової економіки як конкурентної переваги світового економічного розвитку використано Управлінням міжнародного співробітництва та фандрайзингу Тернопільської обласної державної адміністрації та внесені до Програми міжнародного співробітництва Тернопільської області на 2021–2023 роки (довідка № 106-10/01-09 від 17.05.2018 р.). Рекомендації щодо розрахунку індексу нової економіки при оцінюванні конкурентних переваг світового економічного розвитку та України використано ТзОВ «Науково-виробниче підприємство «Агромашінвест» (довідка №18 від 22.05.2018 р.). Пропозиції щодо використання досвіду розвинених країн Європейського Союзу у розвитку нової економіки застосовані у практичній діяльності ТзОВ «Рада Капітал» (довідка № 01Д-1217 від 11.12.2017 р.). Розроблені пропозиції щодо стратегічних векторів розвитку нової економіки використано Управлінням стратегічного розвитку міста Тернопільської міської ради та внесено до Плану стратегічного розвитку міста Тернополя до 2025 року (довідка № 432.1/2 від 22.08.2018 р.). Матеріали та результати дослідження впроваджені у навчальний процес Тернопільського національного економічного університету при формуванні робочих програм, навчальних планів, науково-методичного забезпечення дисциплін «Глобальна економіка», «Міжнародний менеджмент», «Формування європейської цивілізації», «Цивілізаційна структура сучасного світу», «Міжнародний економічний аналіз» (довідка № 126-10/3976 від 25.12.2015 р.).

Особистий внесок здобувача. Дисертаційна робота є самостійно виконаним науковим дослідженням. Наукові результати, висновки і рекомендації, що виносяться на захист, одержані автором особисто. Внесок автора у наукових працях, опублікованих у співавторстві, вказано у списку публікацій.

Апробація результатів дослідження. Основні результати дисертації обговорювалися на міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференціях: «Глобальна економіка в посткризовий період та Україна» (м. Тернопіль, 2011 р.), «Економічні механізми регулювання та контролю зовнішніх та внутрішніх економічних процесів» (м. Київ, 2011 р.), «Посткризовий розвиток світової економіки та Україна» (м. Тернопіль, 2012 р.), «Економічний і соціальний розвиток України в XXI ст.: національна ідентичність та тенденції глобалізації» (м. Тернопіль, 2013 р.), «Міжнародна економіка у XXI ст.» (м. Тернопіль, 2013 р.), «Социально-экономическая модернизация Казахстана: проблемы и пути решения» (Казахстан, 2013 р.), «Соціально-економічні перспективи розвитку України в XXI ст.» (м. Тернопіль, 2013 р.), «Економічний і соціальний розвиток України в XXI ст.: національна візія та виклики глобалізації» (м. Тернопіль, 2014 р.), «Економіка України в умовах глобалізації і регіоналізації» (м. Тернопіль, 2014 р.), «Актуальные проблемы мировой и национальной экономики: международный бизнес,

экономическая безопасность и таможенное дело» (м. Дніпропетровск, 2014 р.), «Україна в процесі імплементації Угоди про асоціацію з ЄС» (м. Тернопіль, 2015 р.), «European Practices and National Reflections in the Planning» (м. Свіштов, Болгарія, 2015 р.), «Local production systems: analysis and forecasting of regional economic development» (м. Новосибірськ, Росія, 2015 р.), «Секторальні асиметрії розвитку національної економіки» (м. Тернопіль, 2015 р.), «Проблеми глобалізації та регіоналізації світової економіки» (м. Тернопіль, 2016 р.), «Напрями стійкого зростання у світовій економіці» (м. Тернопіль, 2017 р.), «Проблеми сучасної Європи та України» (м. Тернопіль, 2018 р.).

Публікації. Основні положення і наукові результати дослідження опубліковані у 23 наукових працях загальним обсягом 8,89 д. а. (з яких особисто автору належить 7,47 д. а.), у тому числі: 7 публікацій – у наукових фахових виданнях України (з яких 4 – у виданнях, внесених до реєстру міжнародних наукометричних баз), 2 статті – у інших наукових виданнях (Німеччина, Польща) та 14 праць апробаційного характеру.

Структура та обсяг роботи. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків. Повний обсяг дисертації становить 264 сторінки, із них 198 сторінок основного тексту, який містить 21 таблицю та 45 рисунків. Список використаних джерел із 257 найменувань розміщено на 21 сторінці, 15 додатків займають 45 сторінок.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У розділі 1 «Теоретичні засади нової економіки та її роль у розвитку потенціалу європейських цивілізаційно-інтеграційних процесів» розкрито сутність нової економіки, охарактеризовано теорії, які сформувавши її теоретичний базис; означено сутність соціокультурного потенціалу цивілізаційно-інтеграційних процесів як підґрунтя глобальної інформаційної економіки; визначено роль нової економіки у розвитку європейських цивілізаційно-інтеграційних процесів.

Наголошено, що нова економіка є характерною ознакою постіндустріального розвитку європейської цивілізації, де нові елементи інтегруються у традиційний сектор, що якісно змінює її систему та складові. Визначено концептуальні підходи до розуміння нової економіки, яку розглядають у різних інтерпретаціях, а саме як «постіндустріальне суспільство» (Д. Белл), «інформаційне суспільство» (Р. Катц, М. Порат, Й. Масуда та ін.), «технотронне суспільство» (З. Бжезинський), «постмодернізм» (Л. Мейер, Е. Гідденс), «третю хвилю цивілізації» (О. Тоффлер). Встановлено, що ці концептуальні підходи почали розвиватися з 1960-х рр., коли характерними рисами стало масове поширення творчої, інтелектуальної праці, зростання обсягу і ролі знань та інформації, розвиток засобів комунікації, переважання у структурі ВВП надходжень від таких галузей як послуги, наука, освіта, культура, що безпосередньо розкриває сутність нової економіки як визначального спрямування розвитку європейської цивілізації.

Систематизовано змістовне наповнення нової економіки, що дало змогу обґрунтувати її роль у глобальних трансформаціях і встановити такі тенденції: сучасні інформаційно-комунікаційні технології відіграють головну роль у розповсюдженні й отриманні інформації, продукуванні знань та інновацій; нова економіка є пріоритетним розвитком наукових галузей інноваційного сектору;

відбувається якісна трансформація традиційних галузей економіки, що є синергією взаємозв'язку університетів і виробництва, науково-дослідних та дослідно-конструкторських робіт, тому у підсумку сталі економічне зростання формують e-government та e-commerce (рис. 1).

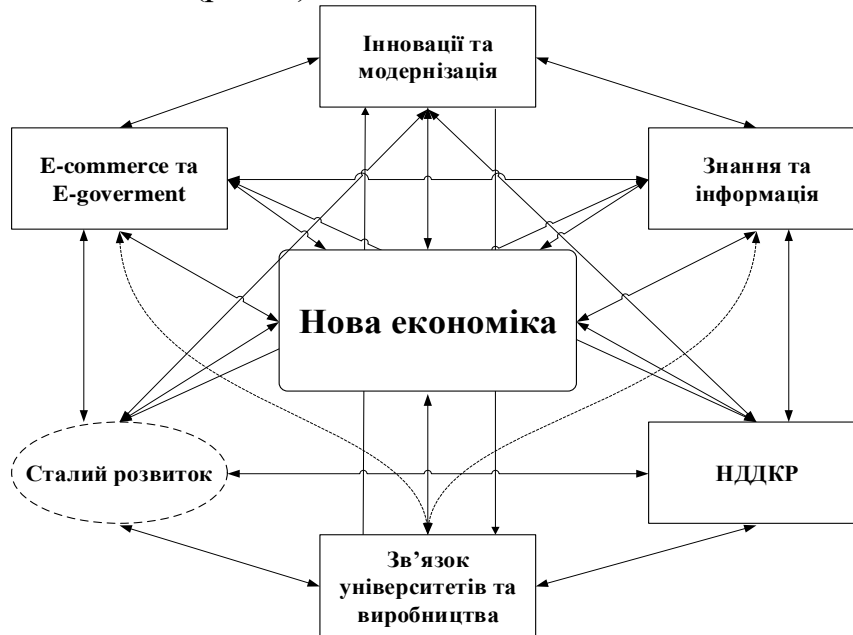

Рис. 1. Гексаграма взаємодії чинників розвитку нової економіки

Аргументовано, що перехід до нової економіки в сучасних умовах є основним пріоритетом розвитку європейської цивілізації. Наголошено, що розвиток нової економіки у розвинених країнах європейської цивілізації забезпечується можливостями та перспективами модернізації, спрямованими на підвищення економічного добробуту та соціального комфорту, використання досягнень сучасного прогресу, здатності відповідати викликам глобалізації. Зазначені процеси зумовлені неоднорідністю кроскультурних цінностей, які впливають на зміну економіки, трансформацію життя суспільства, підтримку інноваційного розвитку, забезпечення конкурентоспроможності європейських країн у глобальному середовищі.

У розділі 2 «Оцінка впливу нової економіки на розвиток потенціалу європейських цивілізаційно-інтеграційних процесів» здійснено аналіз методичних підходів до дослідження впливу нової економіки на розвиток європейської цивілізації, проаналізовано показники ефективності розвитку нової економіки та ментальних характеристик європейських цивілізаційно-інтеграційних процесів, визначено структурні детермінанти розвитку нової економіки та здійснено факторну оцінку впливу нової економіки на розвиток потенціалу європейської цивілізації.

Підтверджено, що соціокультурні особливості суспільства (через їхню інертність) обмежують можливості проведення інституційних перетворень, впливаючи як на швидкість їхнього здійснення, так і на імплементацію реформ. Аргументовано, що окремі перетворення можуть блокуватися або не сприйматися населенням через існуючі соціокультурні особливості. А знання соціокультурних особливостей населення тієї чи іншої території, врахування чинників соціокультурного розмаїття дають змогу здійснити «тонке налаштування» реформ

та розробляти нестандартні інституційні рішення, призначені для стійкої траєкторії розвитку нової економіки.

З метою деталізації характеристик розвитку європейських цивілізаційно-інтеграційних процесів, а також виявлення взаємозалежностей у розвитку нової економіки проведено кореляційно-регресійний аналіз із використанням інструментарію програми «STATISTICA 10», що дало змогу виявити залежність між глобальними показниками, які характеризують соціально-економічний розвиток країн європейської цивілізації, та кроскультурними ментальними вимірами, що дало можливість виокремити основні тенденції, які впливають на розвиток потенціалу нової економіки.

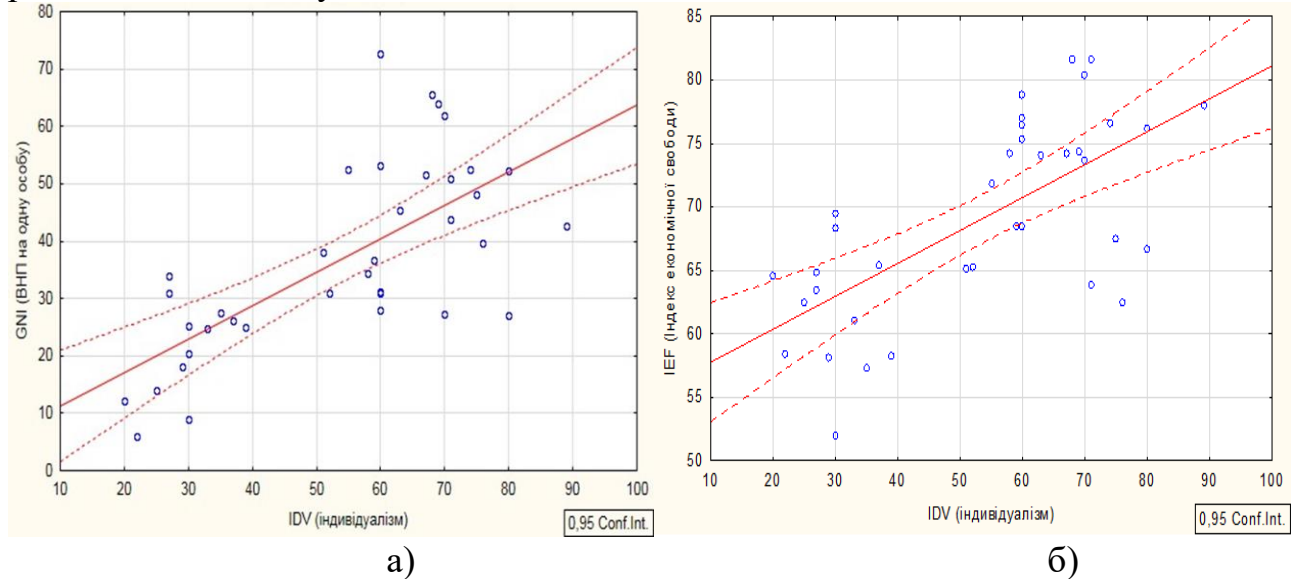

Рис. 2. Діаграма розсіювання величин: а) ВВП на одну особу з індивідуалізмом; б) Індексу економічної свободи з індивідуалізмом (б)

*Розраховано автором на основі даних «World Bank, International Comparison Program database» та «The Hofstede Centre. National cultural dimensions».

Наявність сильного кореляційного взаємозв'язку між ВВП (на одну особу) та індивідуалізмом (графік (а)), а також між Індексом економічної свободи й індивідуалізмом (графік (б)), у країнах європейської цивілізації в 2018 р. (у першому випадку $r^2 = 0,69$, а в другому – $r^2 = 0,67$) свідчить про те, що в менш розвинених країнах і країнах Західної Європи показник індивідуалізму корелює з національним багатством і соціальною дистанцією між класами. Встановлено, що показник індивідуалізму впливає на прийняття рішень щодо інновації, що спостерігається в англо-саксонських країнах, а також у Нідерландах, Данії, Італії та Угорщині. Це підтверджено тісним взаємозв'язком між обраними показниками «емоційна незалежність індивідів від груп, організацій або інших колективів», що дає можливість спостерігати орієнтованість на особистісні досягнення у суспільстві, тобто в основі таких культур є успіх і заохочення самотійних дій особистості. Вплив цих чинників на всі сфери суспільного життя з урахуванням культурних установок проаналізовано на прикладі представників індивідуалістичних країн: Сполучене Королівство, Австрія, Німеччина тощо.

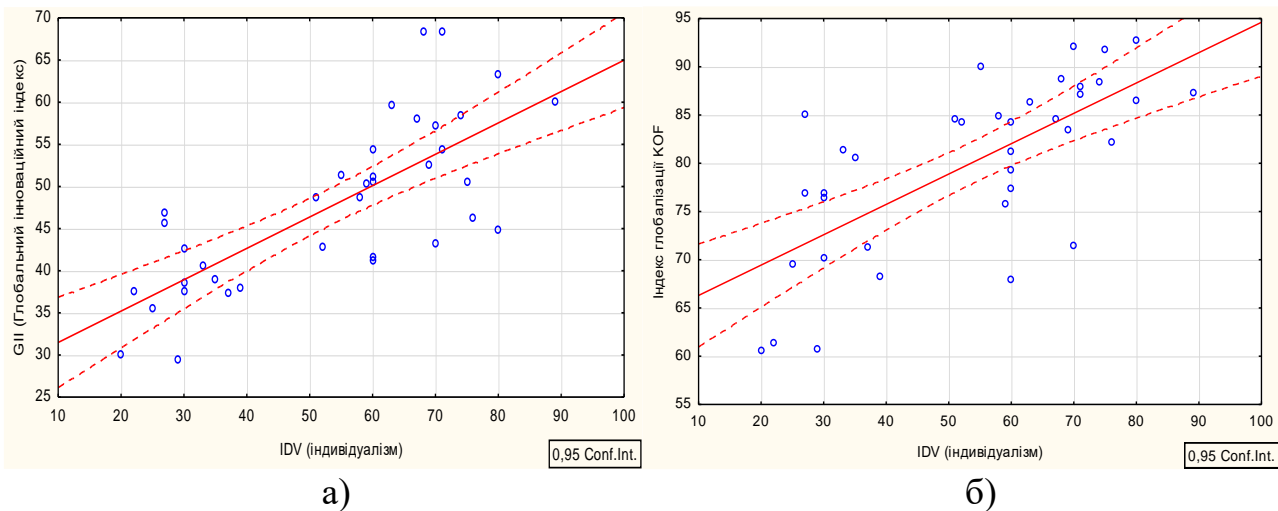

Рис. 3. Діаграма розсіювання величин: а) Глобального інноваційного індексу та IDV (індивідуалізму); б) Індексу глобалізації KOF і IDV (індивідуалізму)

*Розраховано автором на основі даних «Global Innovation Index 2018. Energizing the World with Innovation» та «The Hofstede Centre. National cultural dimensions».

Розраховано коефіцієнт кореляції між значеннями Глобального інноваційного індексу та Індексом індивідуалізму (графік (а)), а також між Індексом глобалізації KOF та Індексом індивідуалізму (графік (б)) у країнах європейської цивілізації в 2018 р. У першому випадку $r^2 = 0,75$, що вказує на наявність позитивного зв'язку. Країни з високим рівнем індивідуалізму є більш успішними у продукуванні інновацій, країни із високим показником колективізму – в інкрементних інноваціях (incremental innovation). В другому випадку $r^2 = 0,69$, що підтверджує наявність сильного прямого зв'язку між досліджуваними показниками, що можна простежити на прикладі лідерства країн європейської цивілізації з високими економічними показниками, стабільністю господарського механізму, демонстрацією високого ступеня виживання їхніх економік в постіндустріальну епоху. Обґрунтовано причини успіху й ефективності корпоративної культури цих країн, а саме планомірне і свідоме конструювання, гнучкість, відкритість до змін, постійне оновлення і вдосконалення принципів управління.

Для оцінювання розвитку нової економіки європейської цивілізації розраховано Індекс нової економіки (ІНЕ) для країн Європи за 26 стандартизованими показниками, до яких належать такі: професійні знання, глобалізація, економічний динамізм, цифрова економіка, технологічний та інноваційний потенціал та ін. (рис. 4). Аргументовано, що показник ВВП на одну особу є основним, проте не єдиним критерієм віднесення країн до тієї чи іншої стадії розвитку нової економіки, адже він не повною мірою відображає рівень її інноваційного розвитку. За результатами розрахунків встановлено, що впродовж 2000–2016 рр. для європейських країн характерним було загальне підвищення рівня ІНЕ. Проте виявлена просторова і часова асиметрія, наприклад у найбільш розвинутих європейських країнах, дала змогу обґрунтувати стабільне зниження цього показника. Доведено, що темпи зростання досліджуваного показника підтримувалися здебільшого «молодими» країнами, що пояснюється пріоритетами розвитку їхньої соціально-економічної політики.

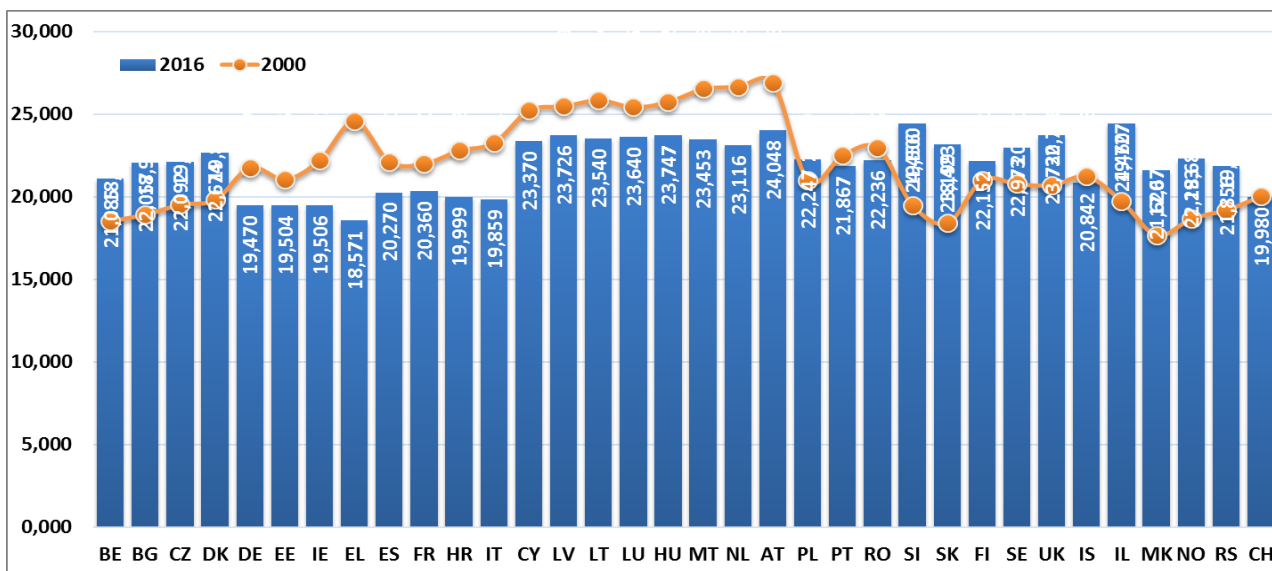

Рис. 4. Індекс нової економіки європейських країн у 2000–2016 рр.

* Розраховано автором за даними Євростату

Деталізація розвитку нової економіки за визначеними субіндексами ІНЕ для Європейських країн протягом 2000–2016 рр. дала змогу ідентифікувати їхні позиції. На основі поглибленого аналізу встановлено асиметрію у розподілі країн-членів Європейського Союзу за певними показниками, що у перспективі матиме негативні наслідки для позиціонування європейських країн у глобальному економічному просторі, та призведе до зниження конкурентоспроможності на світових ринках.

Проведений просторовий аналіз розвитку нової економіки європейських країн дав змогу виявити чинники, які дозволили країнам-лідерам (такими у 2016 р. були Словаччина, Словенія, Фінляндія, Ізраїль, Македонія, Норвегія, Сербія, Швейцарія, Бельгія, Болгарія, Чехія, Данія) утримувати свої позиції за розвитком ІНЕ. Виокремлено такі основні чинники: реалізація програм інноваційного розвитку; ефективність управління програмами; наявність необхідної організаційно-економічної структури управління, інфраструктури і нормативно-правових інструментів. Обґрунтовано підвищення ролі цільових програм у стимулюванні розвитку нової економіки у зв'язку із посиленням глобальної нестабільності та кризових явищ, системними зрушеннями глобальної економіки, зростанням складності й масштабності завдань соціально-економічного розвитку, поглибленням торговельно-економічних зв'язків між країнами. Проаналізовано ініціативи ЄС, спрямовані на вирішення зазначених проблем, серед яких деталізовано Лісабонську стратегію, основні положення якої спрямовані на перетворення економіки ЄС в найбільш динамічну та конкурентоспроможну у світі, проте вони не досягнуті через низку причин.

Обґрунтовано вплив поглиблення інформаційної нерівності європейського простору на соціальну дивергенцію суспільства з огляду на обмеженість доступу окремих домогосподарств до інформаційних, комунікаційних і комп'ютерних технологій й визначено причини відчуженості населення від мережевої економіки, незважаючи на високий соціально-економічний та політичний розвиток європейського регіону.

У розділі 3 «**Нова економіка як визначальне спрямування розвитку європейських цивілізаційно-інтеграційних процесів**» окреслено технологічні орієнтири розвитку нової економіки, визначено напрями подолання асиметричності у розвитку нової економіки в Україні з урахуванням цивілізаційно-інтеграційних процесів, запропоновано стратегічні вектори трансформації моделі нової економіки у розвитку потенціалу вітчизняної економіки.

Виокремлено основні базові тенденції, які визначатимуть розвиток глобальної економіки у найближчі десятиліття під впливом інформаційних трансформацій: поглиблення глобалізації при збереженні інтеграційних процесів, становлення нового етапу науково-технічного розвитку, зростання ролі транснаціональних корпорацій. Це дало змогу розробити функціональну модель розвитку нової економіки, на основі європейських цивілізаційно-інтеграційних процесів. Встановлено, що однією із характерних рис сучасного етапу становлення нової економіки є генерація, поширення і використання знань, інформації та продукування інновацій, що суттєво змінюють вимоги до навичок, здібностей і кваліфікації працівників, що підвищує роль інвестицій в інтелектуальний (людський) капітал.

Обґрунтовано трансформаційну роль становлення нової економіки у розвитку всіх сфер життєдіяльності суспільства, зокрема: зміна способу життя населення, поява нових професій, зміна структури ринку праці, комунікаційних моделей, бізнес-трендів та ін. Підтверджено, що на перших етапах розвитку інформаційної економіки відбулося перенесення бізнес-процесів в сферу електронного обігу, здійснено перехід реального комунікування у віртуальний простір. Однак сьогодні формуються високорівневі та багатокomпонентні бізнес-процеси, які ґрунтуються на складних ІТ-інфраструктурах, людському капіталі, контенті і сервісах «розумної» цифрової мережі, насиченні цифровими моделями, бізнес-платформами. Деталізовано вплив трансформації соціально-економічних процесів розвинених країн на: збільшення частки національного продукту, створеного на базі п'ятого технологічного укладу; ускладнення галузевої структури сфери послуг; стрімкий розвиток сучасної інформаційної інфраструктури, особливо глобальних мереж передачі інформації; утвердження інформаційного типу економічного зростання.

Акцентовано увагу на зростанні ролі штучного інтелекту у форматі нової економіки у більшості розвинених країн світу, в тому числі європейської цивілізації, та оцінено вплив революції 4.0 на формування глобальної електронної нейромережевої економіки, що визначатиме стратегічні вектори розвитку інтеграційних процесів, функціонування інтеграційних інститутів і методів регулювання, реалізацію конкурентних переваг, отримання синергійно-інтеграційних ефектів, подолання неоднорідності соціально-економічного розвитку і цифрової нерівності у світі.

Обґрунтовано значимість інституційних перетворень у тріаді «інновації – освіта – інформаційно-комунікаційні технології» на становлення нової економіки. Підтверджено нерівномірність економічного розвитку регіонів європейської цивілізації, що веде до зростання потреби в бюджетних асигнуваннях, збільшенні

витрат на пошук нових форм організаційного, правового, ресурсного забезпечення розвитку депресивних територій, зниження конкурентоспроможності та інвестиційної привабливості регіону, що дало підстави деталізувати взаємозв'язок складових нової економіки у структурі європейської цивілізації (рис. 5). Запропоновано основні вектори розвитку нової економіки та заходи щодо зниження диференціації регіонального розвитку. З огляду на взаємозв'язок складових нової економіки встановлено, що для підвищення конкурентоспроможності регіонів та країн потрібні: висококваліфіковані фахівці; розробка і впровадження інновацій; підвищення якості освіти; розвиток наукових інститутів; формування ядра шостого технологічного укладу на базі ІКТ; інформаційне розширення інструментів освіти.

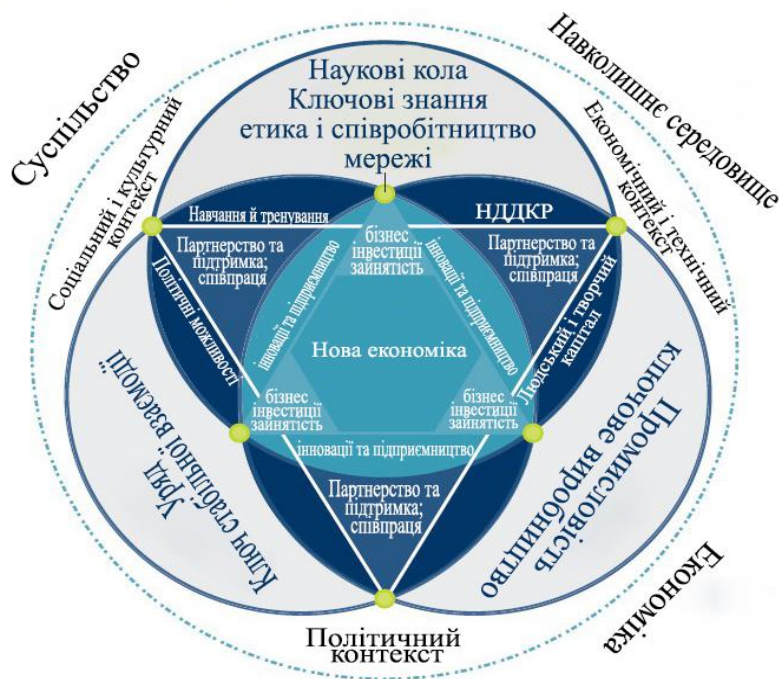

Рис. 5. Взаємозв'язок складових нової економіки у структурі європейської цивілізації

Обґрунтовано передумови та чинники становлення нової економіки України для її інтеграції в європейський простір, що дало змогу визначити її структурні драйвери: значущість наукової та освітньої сфер для генерації знань, системність підготовки інноваційних кадрів у поєднанні із постійним удосконаленням знань і компетенцій та системним відбором талантів. Визначено технологічні напрямки, реалізація яких забезпечить як активізацію інтеграції у глобальну економіку, так розвиток базових пріоритетів нової економіки в Україні: «хмарні» обчислення (cloud computing), технології розпізнавання мови і зображень, е-комерція, електронний уряд, дистанційне навчання, технології бездротового доступу в Інтернет через супутники нового покоління, аутсорсинг – від створення ІТ-інфраструктури до сервісної моделі.

На основі оцінювання просторових відмінностей у розвитку складових нової економіки за регіонами України підтверджено їхню нерівномірність та проведено групування регіонів за кластерами. Проведені розрахунки дали змогу виокремити

регіони-лідери – Харківську область, Дніпропетровську (до початку кризових подій в Україні), в яких виявлено найвищий потенціал розвитку нової економіки.

Запропоновано теоретико-концептуальну модель розвитку нової економіки в Україні (рис. 6).

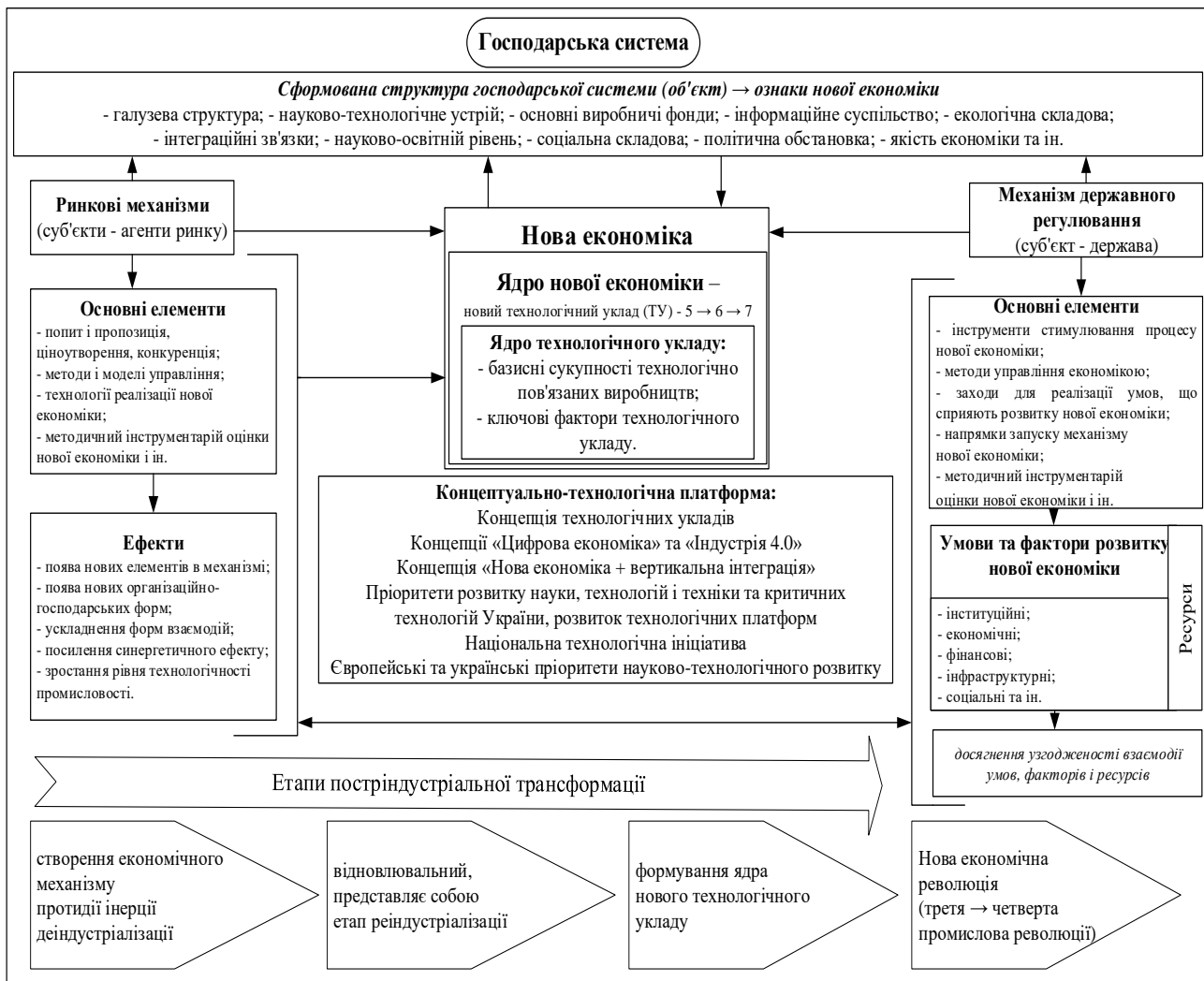

Рис. 6. Теоретико-концептуальна модель нової економіки для України

Сформульовано стратегічні вектори розвитку нової економіки в Україні: розвиток перспективних технологій на їхнє практичне застосування, підвищення позиції у світовій економіці і міжнародному поділі праці на основі експорту знань, реалізації високотехнологічних видів продукції та підвищення конкурентоспроможності країни на світовому ринку.

Аргументовано, що у сучасних реаліях України довгострокова стратегія базуватиметься на засадах розвитку державно-приватної, науково-технічної політики. Це стане інструментом реалізації вітчизняної моделі розвитку з елементами нової економіки.

ВИСНОВКИ

У дисертаційній роботі подано теоретичне узагальнення і запропоновано практичне вирішення важливого науково-прикладного завдання – обґрунтування пропозицій щодо зростання ролі нової економіки у розвитку потенціалу європейських цивілізаційно-інтеграційних процесів за умов реалізації

євроінтеграційних прагнень України. Результати дослідження дали змогу сформулювати такі концептуально-теоретичні, методичні та прикладні висновки щодо вирішення завдань дисертації.

1. Нова економіка є економікою постіндустріального суспільства, що характеризується інформаційно-технологічним етапом розвитку, зумовленим глобальним поширенням інновацій, інформаційних технологій та Революцією 4.0. У цих умовах нова економіка окреслює структуру детермінованості світового господарства: знання та інформація є основною продуктивною силою, яка трансформує чинники виробництва, що впливає на зростання частки наукомістких галузей промисловості, відбувається випереджаюче зростання сфери послуг порівняно з виробничою сферою, а впровадження і використання нових наукових знань стимулює нові наукові дослідження і розробки; відповідно зростає за розмірами інформаційний ресурс, що впливає на модернізацію.

2. Встановлено роль кроскультурного потенціалу як елементу цивілізаційно-інтеграційних процесів та підтверджено його багатогранність і стійкість. Обґрунтовано кроскультурні передумови соціально-економічного розвитку європейської цивілізації, що зумовили масштабні соціальні, культурні та політичні зміни на основі трансформації основоположних цінностей і переконань людей. Розкрито сутність кроскультурних чинників, які є продуктом взаємодії рушійних сил модернізації та стримуючого впливу традицій. Виявлено, що економічне зростання європейської цивілізації забезпечується через підвищення рівня освіченості й інформованості, збільшення обсягу матеріальних, когнітивних і соціальних ресурсів, диверсифікацію взаємодії між країнами та націями, посилення матеріальної, інтелектуальної та соціальної незалежності.

3. На основі системного аналізу праць зарубіжних та українських науковців, як теоретичного підґрунтя за досліджуваною проблематикою щодо розвитку європейських цивілізаційно-інтеграційних процесів, виявлено, що головними детермінуючими тенденціями нової економіки є: модернізація, інтегрований соціально-економічний розвиток, зміни у сфері культури і демократизація в межах єдиного процесу розвитку європейського континенту, що забезпечуватиме посилення інтеграції зі світовою інноваційною системою та збереженням національної кроскультурної специфіки, гарантуючи конкурентні переваги в умовах поляризації структури зайнятості, нерівномірного розподілу знань і технологій, державного управління, формування сприятливого інвестиційного клімату та розвитку новаторської культури європейського бізнес-середовища.

4. Аргументовано, що європейська модель розвитку нової економіки відводить основну роль лібералізації ринку інформаційно-комунікаційних послуг, акцентує увагу на прагненні встановити зв'язок між традиційними культурними цінностями і формуванням європейського інформаційного суспільства, визначенням рівня економічного та соціально-політичного розвитку європейських країн. Виокремлено такі пріоритетні напрямки діяльності державних органів європейських країн: заохочення конкуренції, боротьба з монополізмом, контроль за концентрацією власності у засобах масової інформації; правове забезпечення доступу до інформації та інформаційних ресурсів для населення; дотримання

свободи слова незалежно від технологічного середовища, поширення інформації; інформаційна безпека особистості та суспільства в умовах нової економіки.

5. Проведено індексне оцінювання нової економіки в європейських країнах за п'ятьма основними індикаторами (професійні знання, глобалізація, економічний динамізм, цифрова економіка, технологічний та інноваційний потенціал) та 26 стандартизованими показниками. Це дало змогу визначити, що ефективно управління інноваціями забезпечується високою якістю взаємозв'язків між різними органами управління. Різні національні системи управління інноваціями мають індивідуальний стиль або культуру, які залежать від адміністративного управління. Наявні кроскультурні традиції забезпечують ефективність управління, підтримку належного рівня професійних знань і участі європейської цивілізації у процесі глобалізації, що знижує витрати виробництва, оптимізує розміщення, розширення асортименту і підвищення якості товарів на національних ринках, досягнення науки, техніки і культури, економічний динамізм у країнах Європи. Цифрова економіка є двигуном інновацій, економічного зростання та конкурентоспроможності у країнах Європи, що трансформує інноваційний потенціал відповідно до національних потреб.

6. Виявлено ресурсне забезпечення реалізації потенціалу європейської цивілізації, що формує передумови розвитку нової економіки через поширення глобальної мережі Інтернет і проникнення інформаційно-комунікаційних систем у всі сфери людської діяльності, появу нових способів організації бізнесу і бізнес-процесів. Встановлено, що цивілізаційний аспект є додатковим чинником. Його природні, соціально-економічні, інформаційно-технологічні, культурно-релігійні та духовно-моральні цінності становлять потенціал нової економіки, яка охоплює як природний, так і накопичений у процесі життєдіяльності суспільства досвід.

7. В умовах посилення інтеграційних процесів в європейській цивілізації конкурентні переваги країн забезпечуються новими формами і видами міжнародного співробітництва, які передбачають інтенсивний трансфер знань і технологій за найбільш перспективними напрямками за умов залучення зарубіжних партнерів, що сприятиме реалізації програм інноваційного співробітництва в науково-дослідній сфері за участю бізнесу та розвитку цифрових технологій у державному секторі економіки. Цифровий уряд і інноваційні технології забезпечують ефективну участь державного управління у забезпеченні сталого розвитку нової економіки, що дасть змогу державним органам надавати якісні послуги і бути відкритими для населення. Це дасть можливість урядам зменшити шкоду, завдану довкіллю, сприяти ефективному управлінню природними ресурсами, а також стимулювати економічне зростання і забезпечити розвиток громадського суспільства.

8. Формування нової економіки в Україні є необхідною умовою сталого розвитку та її повноцінної інтеграції у європейський простір. Незважаючи на значні темпи розвитку вітчизняного інформаційно-комунікаційного сектору, необхідно зменшити його відставання від розвинених країн, підвищивши рівень інформатизації економіки та суспільства. Таке становище зумовлено як загальноекономічними причинами (тривала криза в економіці, низький рівень матеріального добробуту більшості населення), так і певними чинниками, що

створюють перешкоди для повноцінного використання переваг нових інформаційних і телекомунікаційних технологій у різних сферах економіки, виробництва. До числа негативних чинників належать: відсутність єдиного стандартування правового забезпечення використання нових технологій; недостатнє впровадження сучасних комп'ютерних та інформаційних технологій у галузі державного управління; низький рівень підготовки кадрів у сфері створення і використання нових технологій.

Основні результати дослідження використано в діяльності Управління міжнародного співробітництва та фандрайзингу Тернопільської обласної державної адміністрації, ТзОВ «Науково-виробниче підприємство «Агромашінвест», Управління стратегічного розвитку міста Тернопільської міської ради, ТзОВ «Рада Капітал», а також у навчальному процесі Тернопільського національного економічного університету.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації:

1. Живко М. А. Цивілізаційна складова соціального і економічного розвитку суспільства. *Вісник Тернопільського національного економічного університету*. 2012. Вип. 5 (12). С. 86–93 (0,65 д. а.).

2. Живко М. А. Роль креативних кластерів у розвитку та становленні постіндустріальної цивілізації. *Вісник Тернопільського національного економічного університету*. 2013. Вип. 5. С. 97–102 (0,58 д. а.).

3. Живко М. А., Куриляк В. Є., Літовченко Б. В. Креативна економіка як нова парадигма постіндустріальної цивілізації. *Вісник Академії митної служби України*. Економіка. 2013. Вип. 2 (50). С. 92–98 (особистий внесок автора: виокремлено складові креативної парадигми постіндустріальної цивілізації) (0,60 д. а.).

4. Живко М. А. Нова економіка: синергія інформатизації та глобального громадянського суспільства. *Журнал європейської економіки*. 2018. Т. 17, № 1 (64). С. 36–58 (1,32 д. а.).

5. Живко М. А. Пріоритети нової економіки як базис постіндустріального розвитку європейської цивілізації. *Проблеми інвестиційно-інноваційного розвитку*. Економіка та менеджмент. 2018. Вип. 15. С. 13–23 (0,66 д. а.).

6. Живко М. А. Глобальні механізми нової економіки та їх адаптація для України. *Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України*. 2018. Вип. 3 (131). С. 134–139 (0,59 д. а.).

7. Живко М. А., Куриляк В. Є. Нова економіка України в контексті євроцивілізаційної інтеграції. *Проблеми економіки*. 2018. Вип. 3. С. 56–62 (особистий внесок автора: виокремлено інтеграційні вектори нової економіки) (0,63 д. а.).

8. Zhyvko M. A. Die Zivilisation komponente der sozialen und wirtschaftlichen Entwicklung der Gesellschaft. *Analysen und Ansichten zur Wirtschaftsentwicklung in der Ukraine, Eine Sicht ukrainischer Forscher zu Theorie und Praxis* / ed. by Yev. Savelyev, V. Trillenber. Berlin. 2013. P. 202–215 (0,80 д. а.).

9. Zhyvko M. A. Functioning of Local Production Systems in the Context of the New Economic Order: Benchmarking Analysis of Poland and Prospects of Ukraine. *Local Production Systems: Analysis and Forecasting of Regional Economic Development* / ed. by A. S. Novoselov and V. E. Seliverstov. Novosibirsk, Sofia, Lodz, Banska Bystrica, Ternopil. 2015. P. 243–248 (0,75 д. а.).

Опубліковані праці апробаційного характеру:

10. Живко М. А. Цивілізаційні аспекти глобальної економічної інтеграції. *Посткризовий розвиток світової економіки та Україна: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. студ. та молодих вчен.* (Тернопіль, 22–23 берез. 2012 р.). Тернопіль: ВПЦ «Економічна думка ТНЕУ», 2012. С. 451–453 (0,12 д. а.).

11. Живко М. А. Гносеологічний аспект цивілізаційного розвитку. *Економічний і соціальний розвиток України в XXI столітті: національна ідентичність та тенденції глобалізації: матеріали Десятої ювіл. міжнар. наук.-практ. конф. молодих вчених* (м. Тернопіль, 21–22 лют. 2013 р.). Тернопіль: ВПЦ «Економічна думка ТНЕУ», 2013. С. 37–38 (0,23 д. а.).

12. Живко М. А. Світосистемний підхід до класифікації цивілізацій. *Міжнародна економіка у XXI столітті: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. студ. та молодих вчен.* (м. Тернопіль, 28–29 берез. 2013 р.). Тернопіль: ВПЦ «Економічна думка ТНЕУ», 2013. С. 134–138 (0,22 д. а.).

13. Живко М. А. Цивилизационная составляющая нового экономического порядка. *Социально-экономическая модернизация Казахстана: проблемы и пути решения: сб. док. тезисов Республиканской науч.-практ. конф., посвященной 60-летию КарГТУ* (г. Караганда, 10–13 марта 2013 г.). С. 125–129 (0,21 д. а.).

14. Живко М. А. Креативна економіка як нова форма розвитку постіндустріальної цивілізації. *Соціально-економічні перспективи розвитку України у XXI столітті: матеріали Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. студ. та молодих вчен.* (м. Тернопіль, 15 листоп. 2013 р.). Тернопіль: Вектор. С. 15–17 (0,12 д. а.).

15. Живко М. А. Динаміка цивілізаційного розвитку та становлення нового і наднового економічного порядку. *Економічний і соціальний розвиток України у XXI столітті: національна візія та виклики глобалізації: матеріали Дванадцятої міжнар. наук.-практ. конф. молодих вчен.* (м. Тернопіль, 26–27 берез. 2015 р.). Тернопіль: ВПЦ «Економічна думка ТНЕУ», 2015. С. 16–17 (0,21 д. а.).

16. Живко М. А. Новий економічний порядок: тенденції становлення в Україні. *Економіка України в умовах глобалізації і регіоналізації: матеріали Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. студ. та молодих вчен.* (м. Тернопіль, 3–4 квіт. 2014 р.). Тернопіль: ВПЦ «Економічна думка ТНЕУ», 2014. С. 99–102 (0,16 д. а.).

17. Живко М. А., Куриляк В. Є. Пріоритети національної стратегії України в контексті викликів постіндустріальної цивілізації. *Актуальні проблеми світової і національної економіки: міжнародний бізнес, економічна безпека і митна справа: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. молодих учен.* (м. Дніпропетровськ, 26 берез. 2014 р.). Дніпропетровськ: Академія митної служби України, 2014. С. 115–116 (особистий внесок автора: запропоновано пріоритети національної стратегії розвитку нової економіки) (0,10 д. а.).

18. Живко М. А. Креативность как фактор развития новой экономики. *Европейски практики и национални рефлексии в планирането*: сб. с док. Междунар. юбил. науч.-практ. конф. (г. Свищов, 24–25 април 2015 г.). Т. 3. Свищов: Катедра «Стратегическо планиране» при СА «Д. А. Ценов». С. 480–487 (0,51 д. а.).

19. Живко М. А. Нова економіка як парадигма розвитку зовнішньоторговельних зв'язків України та ЄС. *Україна в процесі імплементації Угоди про асоціацію з ЄС*: матеріали Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. студ. та молодих вчен. (м. Тернопіль, 23–24 квіт. 2015 р.). Тернопіль: ВПЦ «Економічна думка ТНЕУ», 2015. С. 16–18 (0,11 д. а.).

20. Живко М. А., Куриляк В. Є. Пріоритети національної стратегії України в контексті нестабільності розвитку постіндустріальної цивілізації. *Секторальні асиметрії розвитку національної економіки: механізми подолання в умовах нових викликів та факторних обмежень*: матеріали Всеукр. наук. internet-конф. з міжнар. участю (м. Тернопіль, 29 трав. 2015 р.). Тернопіль: СПМ ТАЙП, 2015. С. 14–16 (особистий внесок автора: запропоновано стратегічні орієнтири розвитку нової економіки) (0,18 д. а.).

21. Живко М. А. Трансформація глобального інформаційного ринку в умовах нової економіки. *Проблеми глобалізації та регіоналізації світової економіки*: матеріали Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. студ. та молодих вчен. (м. Тернопіль, 14–15 квіт. 2016 р.). Тернопіль: ВПЦ «Економічна думка ТНЕУ», 2016. С. 54–57 (0,22 д. а.).

22. Живко М. А., Куриляк В. Є. Креативізація економічного розвитку глобальної економіки. *Напрями стійкого зростання у світовій економіці*: матеріали Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. студ. та молодих вчен. (м. Тернопіль, 20–21 квіт. 2017 р.). Тернопіль: ВПЦ «Економічна думка ТНЕУ», 2017. С. 27–29 (особистий внесок автора: запропоновано концепцію креативного розвитку нової економіки) (0,22 д. а.).

23. Живко М. А. Нова економіка: глобальні тенденції та перспективи України. *Проблеми сучасної Європи та України*: матеріали Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. студ. та молодих вчен. (Тернопіль, 25–26 трав. 2018 р.). ВПЦ «Економічна думка ТНЕУ», 2017. С. 24–27 (0,11 д. а.).

АНОТАЦІЯ

Живко М. А. Нова економіка у розвитку потенціалу європейських цивілізаційно-інтеграційних процесів. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.02 – світова економіка і міжнародні економічні відносини. – Тернопільський національний економічний університет, Тернопіль, 2018.

Дисертація присвячена теоретичному обґрунтуванню парадигми нової економіки. Запропоновано напрями формування нової економіки у розвитку потенціалу європейських цивілізаційно-інтеграційних процесів крізь призму кроскультурних особливостей, що формують сприятливий клімат для розвитку цифрових, інформаційних та інноваційних технологій, які проникають у всі сфери людської діяльності в ХХІ ст. Уточнено поняття «нова економіка» та запропоновано стратегічні вектори її розвитку в Україні.

На основі міждисциплінарного підходу проаналізовано вплив ментальних характеристик на глобальні показники ефективності розвитку нової економіки, а також її структурні характеристики та детермінанти, що розвивають потенціал у європейській цивілізаційно-інтеграційній площині.

Розроблено функціональну модель нової економіки в європейській цивілізаційно-інтеграційній площині. Запропоновано технологічні орієнтири нової економіки та модель електронної держави, що пришвидшить процес її формування в Україні.

Ключові слова: нова економіка, європейські цивілізаційно-інтеграційні процеси, європейська цивілізація, потенціал, кроскультурні особливості, цифрові технології, інформаційні технології, інноваційні технології.

АННОТАЦИЯ

Живко М. А. Новая экономика в развитии потенциала европейских цивилизационно-интеграционных процессов. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата экономических наук по специальности 08.00.02 – мировое хозяйство и международные экономические отношения. – Тернопольский национальный экономический университет, Тернополь, 2018.

Диссертация посвящена теоретическому обоснованию парадигмы новой экономики. Предложены направления формирования новой экономики в развитии потенциала европейских цивилизационно-интеграционных процессов сквозь призму кроскультурных особенностей, формирующих благоприятный климат для развития цифровых, информационных и инновационных технологий, которые проникают во все сферы человеческой деятельности в XXI в. Уточнено понятие «новая экономика» и предложены стратегические векторы ее развития в Украине.

На основе междисциплинарного подхода проанализировано влияние ментальных характеристик на глобальные показатели эффективности развития новой экономики, а также ее структурные характеристики и детерминанты, развивающие потенциал в европейской цивилизационно-интеграционной плоскости.

Разработана функциональная модель новой экономики в европейской цивилизационно-интеграционной плоскости. Предложены технологические ориентиры новой экономики и модель электронного государства, что ускорит процесс ее формирования в Украине.

Ключевые слова: новая экономика, европейские цивилизационно-интеграционные процессы, европейская цивилизация, кросс-культурные особенности, цифровые технологии, информационные технологии, инновационные технологии.

ANNOTATION

Zhyvko M. A. New Economy in the Development of the Potential of European Civilization-Integration Processes. – The manuscript.

The Thesis for the Candidate Degree in Economic Studies, Specialty 08.00.02 – World Economy and International Economic Relations. – Ternopil National Economic University, Ternopil, 2018.

The dissertation is devoted to the theoretical substantiation of the paradigm of the new economy, the evaluation of practice has been carried out and the directions of new economy formation in the development of the potential of European civilization-integration processes under the prism of cross-cultural features forming a favourable climate for the development of digital, informational and innovative technologies that penetrate into all spheres human activity in the XXI century. The term “new economy” is specified, the classification of the most dynamic sectors of the countries belonging to the European civilization is proposed.

In the research defined, the determinants of the modern development of a new economy of European civilization: the transition to new technologies, the basis of which are information, which multiplies the strength and capabilities of human intelligence; knowledge as a production factor and main resource; dematerialization of created products; change in the nature and structure of labour, undergoing transformations under the influence of informatization; the global scale of the new economy, which leads to the elimination of the geographical and national boundaries of the economic space; civil society; inclusive growth; integration processes.

Basis of the interdisciplinary approach, the influence of mental characteristics on the global indicators of the efficiency of the development of a new economy, as well as its structural characteristics and determinants, developing the potential in the European civilization-integration plane, are analysed.

The research confirmed that the impact of cross-cultural factors on the level of socio-economic development of European civilization is rather significant. It has been established that the Masculinity Index (MAS) has a negative correlation with the Economic Freedom Index and the Global Innovation Index, while GDP (PPP) and the KOF Globalization Index have a small positive correlation, which confirms that cross cultural values form a favourable environment for life in the countries of European civilization. The Unemployment Uncertainty Index (UAI) has a negative correlation with GDP per capita, the Global Innovation Index and the KOF Globalization Index, and a slight positive correlation with the Index of Economic Freedom, which confirms the avoidance of uncertain, unclear situations, observance of strict rules of conduct, trust in traditions, propensity to intra-group consent, intolerance towards people with a different life position and way of thinking.

The theoretical and conceptual framework of a new economy in the European civilization-integration plane is developed. The technological orientations of the new economy and the model of the electronic state, which plays a leading role in the development of information infrastructure by transforming the public sector, will accelerate the process of its formation.

Key words: new economy, European civilizational and integration processes, European civilization, potentials of cross-cultural differences, digital technologies, information technologies, innovative technologies.

Підписано до друку 16.04.2019 р.
Формат 60x90/16. Гарнітура Times.
Папір офсетний. Друк на дублюкаторі.
Умов. друк. арк. 0,9. Обл.-вид. арк. 1,0.
Зам. № А014-19. Тираж 100 прим.

Видавець та виготовлювач
Тернопільський національний економічний університет
вул. Львівська, 11, м. Тернопіль 46009

*Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців ДК № 3467 від 23.04.2009 р.*

Видавничо-поліграфічний центр «Економічна думка ТНЕУ»
вул. Бережанська, 2, м. Тернопіль 46009
тел. (0352) 47-58-72
E-mail: edition@tneu.edu.ua